

ผักหวานบ้าน (*Sauropus androgynus* Merr.)

ชื่ออื่น จ้าผักหวาน (เหนือ) ผักหวานบ้าน (กลาง)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สูงประมาณ 2-3 เมตร กิ่งก้านเล็กสีเขียวปนเทา เรียงอไปมาเล็กน้อยตามข้อ

ใบ ใบ เดี่ยวเรียงสลับ ก้านใบสั้นรูปไข่ปลายแหลม ขอบเรียบออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน ดอกคล้ายใบประกอบ รูปคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ใบกว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 2.6 ซม. โคนใบมน มีหูใบเล็กๆ ที่โคนก้านใบ ด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีเขียวอ่อน

ดอก ดอกช่อออกเป็นกระจุกที่ซอกใบ มีดอกตัวเมีย 1-3 ดอก และดอกตัวผู้จำนวนมาก ไม่มีกลีบดอก ดอกตัวเมียมียกลีบเลี้ยงสีแดงเข้มหรือสีเหลือง จุดปะสีแดงเข้ม

ผล กลม เป็นฉ่ำน้ำ ผิวเป็นพู่เล็กๆ 3 พู สีเขียวถึงขาว เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. ขั้วสีแดงห้อยลงใต้ใบ ผลแห้งแตกได้ เมล็ดมีขนาดเล็กสีดำ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

ฤดูกาลเก็บส่วนขยายพันธุ์ ปลายฤดูฝน

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเจริญเติบโต เกิดตามป่าละเมาะ ขึ้นเองตามที่รกร้างว่างเปล่าต่างๆ ไป

ปลูกตามบ้านและสวนไร่นา

การใช้ประโยชน์

ทางอาหาร ยอดอ่อน ใบอ่อนและผลอ่อน นำมาต้มกับหมู แกงแครงร่วมกับผักชนิดอื่นๆ แกงเลียงกับปลากรอบ นำมาลวก นึ่ง ผัดน้ำมัน รับประทานเป็นผักจิ้มร่วมกับน้ำพริกตาแดง

ทางยา ใบและต้น ใช้น้ำยางหยอดตาแก้อักเสบ รักษาแผลในจมูก

ราก ระบายความร้อน ถอนพิษไข้ กลับไข้ซ้ำพิษซางผดผื่นแดง แก้โรคทางทวาร

ใบ ปรงเป็นยาเขียว แก้ไข้ กระทุ้งพิษ

ฤดูกาลที่ใช้ประโยชน์ ฤดู ฝน